

Comentarii Saptamanale

nr. 49,
11 iunie 2009

Expert Grup
CENTRU ANALITIC INDEPENDENT

www.expert-grup.org
info@expert-grup.org
MD-2012, Republica Moldova,
Chisinau, str. Columna 133
Tel. /373/ 211-559, 929-994

Valeriu Prohnițchi, Adrian Lupușor

Comentarii economice și politice asupra (Programului) Manifestului (Guvernului) Partidului

Miercuri în Parlament a fost prezentat „Program de activitate al (vechiului) noului Guvern”. Așteptam cu mare nerăbdare publicarea documentului pentru a vedea care este totuși pachetul anti-criză despre care atât de mult s-a vorbit în ultimul timp. Mare a fost dezamăgirea când am găsit foarte puține lucruri demne de o analiză economică detaliată. Deși atât durată sa în timp, cât și instrumentele pe care le va putea folosi noul guvern sunt foarte limitate, ne așteptam totuși la mai multă consistență vizavi de politicile economice anti-criză. În loc de aceasta, am găsit un manifest politic, banal din punct de vedere economic.

Partea economică a Programului

Foarte puține acțiuni concrete pot fi identificate în acest Program de guvernare. Totuși, sunt demne de atenție următoarele măsuri anunțate de noul Guvern:

„**Consolidarea bazei fiscale**”. Aparent este ok, totuși nu este clar ce anume se are în vedere aici, or opțiunile posibile pornesc de la majorarea drastică a impozitelor pentru jupuirea companiilor și completarea bugetului până la reducerea impozitelor în vederea atragerii mai multor companii în economia oficială. În ambele cazuri, nu există instrumente pentru intervenții legislative, doar dacă joi-vineri, înainte de a fi dizolvat, Parlamentul nu va vota în viteză modificări la Codul Fiscal.

„**Optimizarea cheltuielilor publice [...] în principal, din contul cheltuielilor pentru întreținerea administrației publice centrale și locale**”. Deși în Program se vorbește că reducerea acestor cheltuieli este îndreptățită din cauza că administrația are un randament redus în condițiile perioadei electorale, administrația publică centrală și locală în Moldova a avut permanent un randament scăzut. Prin urmare, reforma sistemului administrației

publice nu trebuie legată de criza politică, economică sau circumstanțele electorale.

„**Vom reduce cu minimum 20% cheltuielile bugetare legate de întreținerea administrației publice la nivel central și local. Aceste reduceri nu vor viza în nici un fel salariile angajaților din sfera socială, inclusiv ale pedagogilor și medicilor. [...] În calitate de măsură de susținere a economiei în perioada crizei, Guvernul va menține volumul planificat de investiții publice în infrastructură, efectul acestora fiind unul multiplicator**”. Din punct de vedere social este necesară menținerea nivelului de salarii, iar din punct de vedere economic este necesară menținerea investițiilor publice. Problema este că, cel puțin în cazul autorităților locale, salariile și bruma de investiții de capital practic și reprezintă 100% din partea de cheltuieli a bugetului. Cu alte cuvinte, nu este prea clar cum va fi posibilă menținerea intactă și a nivelului de salarii, și a volumului investițiilor. Investițiile în drumuri au un efect multiplicator maximal, de aceea credem că economiile trebuie realizate din contul tuturor celorlalte sectoare.

„**Asigurarea funcționării statului de drept – condiție indispensabilă pentru desfășurarea democratică a scrutinului electoral și pentru asigurarea securității statului și cetățenilor**”. Să remarcăm faptul că funcționarea statului de drept este o condiție necesară pentru funcționarea economiei și realizarea de investiții. Acest lucru este recunoscut în mod expres și în program, „**un rol-cheie în funcționarea instituțiilor democratice ale statului și dezvoltarea economică îi revine sistemului judiciar al țării**”. Pentru aceasta, Programul menționează că „**Elaborarea modificărilor cadrului legislativ ce reglementează funcționarea sistemului judiciar va constitui una dintre preocupările imediate ale Guvernului**”. Sunt trei întrebări demne de adresat autorilor Programului: 1) oare abia azi a devenit clar că

funcționarea statului de drept este o condiție indispensabilă și că, de fapt, pe parcursul ultimilor opt ani de zile nu am avut un stat de drept?; 2) este realist ca în cele 2-3 luni de activitate Guvernul să materializeze acest deziderat? și 3) fără un Parlament funcțional, cine va vota modificările preconizate în cadrul legislativ?

„Guvernul este hotărât să trateze problema corupției ca luptă pentru existența și prosperarea țării”. Interesant, acest lucru este valabil și pentru sistemul de achiziții publice? Și că nu vor fi cruțate nici persoanele din „primul eșalon”? Și că asupra companiilor private nu se vor face presiuni pentru a fi „social responsabile”? Or, felul în care a fost organizat procesul de reconstrucție a clădirilor devastate ale Președinției și Parlamentului și maniera obscură în care au fost selectate companiile învingătoare ale „tenderului public” arată cât de pervers este sistemul achizițiilor publice și cât de înalt a pătruns corupția în sistemul politic.

„Guvernul este hotărât să contribuie la implicarea mai activă a societății civile în desfășurarea actului de guvernare”. Foarte promițătoare acțiune! Numai să nu uităm că aceeași oameni care fac parte din componența noului guvern și care sunt „atât de hotărâți”, au subminat în 2008 ideea creării Consiliului Național de Participare, care era concepută ca o platformă reală de implicare a societății civile în actul de guvernare.

„Prioritatea esențială a Guvernului în contextul integrării europene este negocierea și semnarea în cel mai apropiat timp a noului acord politico-juridic cu Uniunea Europeană”. Nu va fi semnat nici un fel de acord „în timpul cel mai apropiat”, exact din aceleași cauze din care nu a fost semnat un acord cu FMI. Adică din cauza că negocierea unui asemenea document presupune că partenerii de negociere sunt stabili și credibili.

„Vor fi eliminate sau suspendate reglementările administrative excesive pentru activitatea economică, inclusiv cele ce vizează importul și exportul. Vor fi radical reduse termenele de eliberare a autorizațiilor și licențelor pentru activitatea economică, iar orice caz de reținere din vina funcționarilor statului va fi aspru pedepsit”. Este una din puține acțiuni clare și absolut necesare din acest Program de guvernare. Documentul ar fi fost credibil dacă ar fi fost compus integral din asemenea gen de acțiuni. Mai mult decât atât, acestea sunt puținele instrumente pe care Guvernul le poate utiliza la modul real, pentru a reduce impactul crizei economice asupra companiilor.

„În același context, ne vom preocupa de optimizarea reglementării de stat a activității de întreprinzător în scopul delimitării clare a funcțiilor de control ale diferitor organe”. Este o acțiune absolut necesară și corectă, dar ce este nou în ea? Ultimii câțiva ani de guvernare au fost irosiți

fără a atinge careva progrese în acest domeniu. Se va reuși în câteva luni de către un guvern tranzitoriu? Foarte puțin probabil.

„Guvernul este îngrijorat de deficiențele evidente ale mediului concurențial din țară și, în măsura competențelor, va acționa în scopul eliminării acestor carențe”. Aceasta și este problema, că competențele noului guvern sunt destul de limitate. Și aceasta din cauza că pentru a asigura mediul concurențial ar fi necesare acțiuni de genul privatizării/restructurării Moldtelecomului și altor asemenea companii-mamut care denaturează libera concurență pe piață. Iar acestea nu pot fi realizate fără un suport politic în Parlament.

„O atenție sporită va fi acordată relansării sectorului real al economiei țării și susținerii producătorilor autohtoni. Protejarea acestora de concurența neloială și crearea condițiilor favorabile pentru exportul mărfurilor și serviciilor din țară este unul din pilonii acestor politici”. Concurența neloială este creată în primul rând în interiorul țării, prin menținerea unei monede naționale nefiresc de puternice, prin favorizarea grupurilor industriale și economice cu afilieri politice și prin aranjarea tenderelor publice.

„O atenție deosebită se va atrage sectorului agricol. [...] Pe lângă măsuri de ordin fiscal, Guvernul va acționa în vederea facilitării accesului produselor agricole pe piețele externe”. Să înțelegem că și intenția de a interzice exportul de cereale pentru „a asigura securitatea economică a țării” (după cum propunea acum o săptămână președintele Voronin) face parte din acest set de măsuri care vor facilita accesul agricultorilor la piețele externe?

„O prioritate evidentă pentru activitatea Guvernului va constitui și asigurarea securității energetice a țării. Criza regională a gazelor este departe de soluționare finală, existând pericolul real pentru repetarea acesteia”. Absolut corect, criza se poate repeta din nou, dar cel mai probabil la toamnă, de aceea nu ar trebui să facă parte din lista obiectivelor imediate pentru un guvern estival.

„Vor fi finanțate în continuare programele de abilitare economică a tinerilor”. Dacă aceste programe vor fi finanțate la fel cum au fost finanțate până în prezent, tinerii ar trebui să se gândească la găsirea unor surse mai credibile de finanțare.

Totuși ce reprezintă acest Program?

Textul programului de activitate al noului Guvern prezentat miercuri în plenul Parlamentului este cu adevărat un manifest prin esența și scopul său și este departe de a fi programul de lucru al unui Guvern de tranziție. Pentru un Executiv format pentru câteva luni este cel puțin straniu asumarea unor asemenea obiective existențialiste ca „păstrarea pe harta lumii a Statului Republica Moldova” sau „instaurarea păcii

civice și a consensului național”. Orice Guvern de tranziție stabilit pe timp de criză economică, prin definiție, ar trebui să fie axat în mod prioritar asupra unui set concret de măsuri economice anti-criză. Spre regret, programul de activitate al noului (vechiului) Guvern îmbracă forma unui program electoral al partidului de guvernământ, iar imaginea unui executiv tehnocrat promovată până acum a fost definitiv compromisă. Mai mult decât atât, o lectură mai atentă a documentului de referință denotă nu doar caracterul electoral evident al activității planificate a Guvernului, dar și acuzații camuflate la adresa partidelor de opoziție, fapt care nu poate contribui la „instaurarea păcii civice și a consensului național”.

„Cine nu e cu noi este împotriva noastră”?

În documentul analizat se menționează că „majoritatea cetățenilor țării au optat la 5 aprilie pentru Republica Moldova”. Luând în considerație rezultatele celui mai defectuos și mai injust scrutin electoral din istoria țării noastre, deducem din această sintagmă că votul acordat partidului comunistilor este un vot PENTRU Republica Moldova, ceea ce în mod automat califică orice opțiune politică în favoarea partidelor de opoziție drept vot ÎMPOTRIVA țării noastre. Pe lângă faptul că asemenea abordări nu au ce căuta în textul unui program Guvernamental, aceasta alimentează și mai mult tensiunile politice și sociale din țară. O asemenea abordare este una iresponsabilă și în directă contradicție cu obiectivul prioritar pe care și-l asumă echipa guvernamentală – instaurarea păcii civice și a consensului național.

În documentul analizat Guvernul nu doar că-și trădează în mod univoc afilierea sa politică la prioritățile partidului comunistilor, dar și aduce acuzații nevoalate partidelor de opoziție ca fiind organizatorii evenimentelor din 7 aprilie, care „prin acțiunile lor ulterioare iresponsabile (probabil se face referință la nevodarea candidaturilor propuse de PCRM la funcția de președinte al țării, n.n.) au anulat, de facto, votul cetățenilor țării exprimat liber și democratic”. Dar nerecunoașterea de către Guvern cu bună știință și până în ultimul moment al prezenței unei crize economice grave în țară, trasarea unor paralele imaginare între criza politică și recesiunea economică, oare acestea nu sunt exemple la fel de grave de iresponsabilitate? În document, strategiile economice și stabilitatea politică din ultimii 8 ani sunt identificate ca principalele cauze ale „realizărilor economice” și nu se spune nici un cuvânt despre rolul central al emigranților și remitențelor care au menținut țara la linia de plutire. Culmea, opoziția este făcută vinovată nu doar de criza politică din țară, dar și de tergiversarea reglementării conflictului transnistrean.

În document este menționată o inițiativă binevenită care privește investigarea obiectivă, cu participarea

structurilor internaționale abilitate, a evenimentelor din 6-7 aprilie 2009. În același timp, este indignant faptul că cazurile de maltratare și multiplele încălcări ale drepturilor omului din partea organelor de forță care au urmat după 7 aprilie, confirmate și de rapoartele structurilor internaționale, sunt absente din Program. Sau Guvernul nu are intenția să apere și interesele legitime ale victimelor dezmațului de după 7 aprilie?

De fapt, pârgurile de bază planificate de a fi utilizate de către Guvern în scurta sa activitate sunt mai mult de natură juridică. Din document transpare clar că preocuparea majoră și imediată a executivului este criza politică și securitatea în timpul campaniei electorale. Făcând referință la incapacitatea organelor de forță ale statului de a preveni derularea evenimentelor din 7 aprilie, Guvernul își propune „reconsiderarea și reformarea cardinală” a acestor structuri. Însă, forțele de ordine și-ar putea extinde în mod dăunător împuternicirile lor sub pretextul menționat mai sus. Depolitizarea și demilitarizarea poliției din Republica Moldova este premisa pentru „reconsiderarea și reformarea cardinală”. Dacă aceasta se are în vedere în Programul de guvernare, suntem cu ambele mâini pentru.

În premieră, corupția este calificată drept „element distructiv care atentează asupra securității politice și economice a statului”. Sperăm că o asemenea tratare a fenomenului corupției nu sugerează și acordarea de competențe și mai mari pentru Centrul de Combatere a Crimelor Economice și Corupției care, până în prezent, încă nu a fost în stare să demonstreze că este politic independentă.

Închețarea relațiilor cu FMI

Acum câteva zile FMI a refuzat să renegocieze acordul său cu Republica Moldova. Acest lucru trebuie privit în contextul Programului de guvernare propus ieri, program despre care misiunea FMI la Chișinău nu avea cum să nu știe. Aparent, cel mai mult misiunea a fost deranjată de faptul că în contextul alegerilor anticipate Guvernul intenționează să își mențină obligațiile financiare fără ca să dispună de surse financiare. Guvernul nu intenționează să rectifice bugetul în mod urgent, deoarece rectificarea în mod inevitabil va atinge plățile sociale, sfinte pentru un Guvern electoral. Mai mult decât atât, din declarațiile oficiale care au urmat după plecarea misiunii, a devenit clar că pentru a face față promisiunilor sale electorale Guvernul este gata să apeleze la credite concesionale. În condițiile actuale, după ce FMI a refuzat asistența, singurele care pot avea bani pentru a acorda suport bugetar Guvernului Moldovei ar fi Rusia și China. Ambele țări sunt foarte dornice de a da banii salvatori, evident cu o listă de condiții politice și economice anexate. Dacă guvernul va apela la acest colac de salvare, Moldova va transmite un semnal clar că este gata să schimbe prioritățile sale de politică externă.